

стигматизація, психотравми; поведінкову – ізолюваність, гіперактивність, девіантність, аутоагресія; міжособистісну – комунікативна некомпетентність, агресивність, конфліктність і т. д.

Соціально-педагогічна робота з дітьми, які зазнали насильства, має полягати у зменшенні негативного впливу пережитої травми на подальший розвиток неповнолітніх, запобіганні відхилень у їхній поведінці, кращій соціальній адаптації та асертивності. При цьому соціально-педагогічна робота передбачає заходи профілактичного, діагностичного та корекційного характеру. Опираючись на технології надання соціально-педагогічної допомоги дітям, які постраждали від насильства, потрібно пам'ятати, що змусити дитину забути про травматичну подію – неможливо, але навчити жити з нею – реально. Робота з дітьми потребує терпіння, делікатного ставлення, до кожної дитини має бути індивідуальний підхід.

Також варто зазначити, що діти не лише з неблагополучних сімей зазнають насилля. Є чимало категорій неповнолітніх, які можуть стати жертвами насильства: діти, які відстають в психофізичному розвитку; діти, які виховуються в умовах бездоглядності, нехтування з боку батьків; діти, які виховуються в умовах жорстокого поводження в сім'ї; діти, які не усвідомлюють відмінностей між добрими і поганими вчинками інших людей; діти «вулиці»; діти з нервово-психічними розладами.

Віддаленими наслідками пережитого в дитинстві насильства є відтворення такого досвіду в дорослому віці на інших, схильність до залежностей: алкоголізм, адиктивність, наркоманія, деліквентність і т.д. [2].

Насильство, пережите у ранньому віці, формує в дітей такі поведінкові та особистісні якості, які формують упереджене ставлення до них з боку суспільства, їм можуть приписувати ярлики, що їх ще більше закриває від соціуму. Соціальний педагог повинен розуміти такі нюанси в роботі з даною категорією дітей і делікатно підходити до взаємодії з ними.

Висновки. Отже, соціально-педагогічну роботу з неповнолітніми, які зазнали насилля, варто здійснювати за такими трьома напрямками: запобігання випадку, документування факту насильства та надання практичної допомоги. На нашу думку, насильство – це явище, яке несе в собі фізичні та емоційно-психологічні дії, спрямовані на суб'єкта, який не здатний чинити опір. Потрібно пам'ятати, що соціальний педагог, який знає причини вчинення насильства над дитиною, зможе з великою ймовірністю припинити насильницькі дії та допомогти в подолання наслідків насильства в жертви.

ЛІТЕРАТУРА

1. Івано-Франківська обласна дитяча клінічна лікарня. Вчимося захищати себе від насильства. URL: <http://www.odkl.if.ua/content/vchimosya-zakhishchati-sebe-v%D1%96d-nasilstva> (дата звернення: 10.04.2023).
2. Краснокутський М. І. Деякі аспекти щодо надання психологічної допомоги дітям, які пережили насильство. Проблеми екстремальної та кризової допомоги. 2015. Вип. 17. С. 149–157.
3. Мельник Л. П. Насильство над дітьми як соціально-педагогічна проблема. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. 2013. Вип. 22(2). С. 135–143.
4. Овсяннікова Я. О. Форми і методи роботи з дітьми і підлітками, які пережили насильство. Вісник Національного університету оборони України. 2012. Вип. 4. С. 217–221.
5. Радіо Свобода. Кількість дітей-жертв насильства може сягати мільйонів – Філіпішина. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28929463.html> (дата звернення: 10.04.2023).

*Кріль Катерина
Науковий керівник – доц. Андрійчук Іванна*

МЕДІАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ГАРМОНІЗАЦІЇ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ У МОЛОДІЙ СІМ'Ї

Сьогодні в умовах економічної та політичної нестабільності, соціальний рівень життя громадян нашої країни знижується. В таких умовах особистість зіштовхується з важкими психологічними переживаннями, що зазвичай впливає на її соціально-психологічну та й загалом життєву компетентність. Відповідно, це впливає і на сімейні стосунки та їх якість. Взаєморозуміння у сім'ї, взаємодія між чоловіком та дружиною, розвиток сім'ї значно порушуються.

Актуальною є проблема пошуку та виокремлення форм сімейних стосунків, які можуть вберегти особистість від емоційних потрясінь та переживань, зумовлені соціальними, економічними та іншими чинниками.

Мета статті. На основі аналізу психологічної та юридичної літератури обґрунтувати медіацію як один із можливих засобів гармонізації міжособистісних стосунків у молодій сім'ї.

Різноманітні наукові дослідження (Л. Шнайдер, М. Обозов, Е. Берн, Т. Жаровцева, З. Зайцева та ін.) свідчать про нагальну потребу вивчення людських стосунків у молодій сім'ї з метою виявлення закономірностей у функціонуванні сучасної молоді сім'ї. До проблем молоді сім'ї зверталися такі науковці: А.Макаренко, В.Постовий, Т.Алексєєнко, В.Сухомлинський, З.Зайцева, Д.Луцик, В.Кравець, В.Стахневич. Проте, незважаючи на широкі наукові дослідження у сфері профілактики сімейного неблагополуччя (О. Язвінська, М. Мушкевич, Р. Федоренко, Є. Потапчук, І. Дементьєва, М. Птах та ін.), подолання конфліктності в молодих сім'ях є недостатньо дослідженим. Як правило, вчені або розглядають якийсь аспект життя молоді сім'ї, що впливає на рівень конфліктності, або визначають масштаб проблем молоді сім'ї, а також труднощі самої сім'ї, зводячи вирішення конфлікту до практичних порад. Невирішеними залишаються питання про готовність подружжя до подолання конфлікту та залучення молодих сімей, які потребують психологічної допомоги до вирішення проблеми [4].

К. Роджерс виділяє чіткі критерії встановлення взаєморозуміння у сімейні парі, реалізацію яких він називає «подружністю» або «подружньою взаємодією» пари. Подружність, на його думку – відверті, довірливі стосунки двох особистостей, які постійно розвиваються, відповідно розвивають потенціал власних стосунків. Подружність передбачає готовність конструктивно вирішувати конфліктні ситуації, сприймати свого партнера таким, як він є, особистісно розкриватись у цих стосунках і бути свідомою, самостійною особистістю. Форми подружності бувають досить різноманітними та несуть в собі різне емоційне забарвлення, але головне щоб у цих стосунках партнери саморозкривались та довіряли один одному [7].

Коли двоє незалежних людей укладають шлюб, вони створюють якісно новий союз. Між ними виникає система різних взаємодій, в результаті яких так чи інакше відбувається вплив членів подружжя одне на одного, змінюються погляди, установки, виробляється спільна програма сімейного життя. Усе це пов'язано між собою і визначає особливості взаємин між подружжям.

Міжособистісні стосунки в молодій подружній парі – процес складний та динамічний, особливості якого визначаються багатьма факторами. На взаємини між подружжям впливає і те, як проходить їхня шлюбно-сімейна адаптація одне до одного, і вміння чи невміння спілкуватися, узгоджувати свої дії, стосунки з родичами та друзями тощо. Часто виникають непорозуміння, причини яких – найрізноманітніші. В одних сім'ях причина сварок може бути одна, в інших – багато. Специфіка їх також різна, наприклад, як наслідок індивідуальних особливостей членів подружжя, які проявляються в поведінці.

На думку В. Захарченка, необхідно звернути увагу на проблеми міжособистісних стосунків у чоловіка та дружини, які є особистісними особливостями кожної людини: слабка культура спілкування в сім'ї; невміння вирішувати конфлікти та сімейні проблеми, повне незнання психології протилежної статі та слабка ставева культура, невдоволення власними проблемами в родині та ін. [4]. Для врегулювання подружніх стосунків особливо важливо знати темперамент, характер і тип особистості свій та свого партнера, а також дані про сумісність і поєднання характерів та темпераментів у шлюбі. Знання поглядів, інтересів, потреб і звичок партнера дозволяє виробити відповідну тактику та стратегію подружньої поведінки, яка узгоджується з вашим світом, розумом, досвідом, світоглядом іншого «Я» [1].

Конфлікти існують на всіх рівнях соціальної взаємодії, включаючи міжособистісні стосунки. Сьогодні суспільство перебуває у кризовому стані: війна, пандемія, постійно зростаючі тарифи сприяють непорозумінням. Конфлікти у суспільстві вони групові, між людиною і групою, між індивідами. Тому необхідно знайти оптимальні шляхи і способи заспокоєння суспільства з урахуванням мінімізації витрат матеріальних і нематеріальних ресурсів. Одним із методів вирішення сімейних суперечок в Україні, є медіація, яка може мати місце як на низькому, так і на середньому рівні конфлікту [8]. Медіація відома з давніх часів. Вона існує відколи, існують конфлікти. Її витоки сягають часів первіснообщинного ладу, коли люди використовували (нейтральну) третю сторону для вирішення суперечок і конфліктів. Посередниками в той далекий період виступали жреці і вожді племен.

Як стверджують теоретики та практики, сімейна медіація, в основі якої знаходиться робота з інтересами і потребами, з цінностями людини, є ефективним і економічним способом вирішення конфліктів і, одночасно з цим, способом збереження здорових і щасливих відносин між подружжям та членами сім'ї [2].

Сфера сімейних конфліктів та потенціал медіації є досить актуальними, враховуючи особливості сімейних конфліктів та активізацію способів позасудового вирішення конфліктів у різних регіонах України. Медіація допоможе налагодити комунікацію, ефективну взаємодію, зменшити кількість розлучень та зменшити рівень нових конфліктів на всіх етапах сімейного життя [1].

Сьогодні примирення має важливе значення для вирішення конфліктів і суперечок у світі. Наприклад, звернемо увагу, що на Близькому Сході, в Ізраїлі де з давніх часів існує конфлікт між арабами та євреями, Закон про медіацію був офіційно прийнятий ще у 1993 році. Процедура медіації має велике значення для судової системи держави Ізраїль, і її важливість та ефективність зростає з кожним

роком. У всіх судах є відділ розподілу судових процесів, який скеровує справи на стадію медіації ще до визначення черги судових розглядів. Ізраїльська судова система заохочує процедуру медіації. Крім того, одностороннє розлучення в Ізраїлі практично неможливе. Шлюбозрозлучний процес в Ізраїлі ділиться на кілька етапів. Одним із них є вибір судом віросповідання подружжя, який потім скеровує справу до медіації ще до визначення черги судового розгляду. Як свідчить статистика, у 2019 році до суду на медіацію було передано 2514 сімейних справ, з яких 61% справ завершилися медіацією [5]. Тому медіація в Ізраїлі є одним із найперспективніших і найменш витратних способів вирішення сімейних конфліктів. Медіація є дуже хорошою судовою альтернативою, яка з кожним роком займає все важливіше місце не лише в Ізраїлі, а й у всьому світі.

Сімейна медіація на сьогоднішній день розвивається і в Україні найактивніше. Подружжя або пари, які живуть у цивільному шлюбі і прийняли рішення про можливе розлучення, готові про це говорити у присутності посередника. Особливістю роботи з подружніми парами є те, що саме тут глибше, ніж у будь-якій іншій медіації, порушені особисті цінності та почуття кожного [6].

Досвід проведення сімейних медіацій досить різноманітний. Особливо важливими є саме спільні зустрічі. Зауважимо, інколи сторони з подивом зазначають, що за всі роки конфлікту вони вперше спокійно обговорюють важливі питання.

Висновки. Враховуючи вище сказане, робимо висновок, що конфлікт існує на всіх рівнях соціальної взаємодії, включаючи міжособистісні стосунки. Сім'ї дуже чутливі до змін, що відбуваються в суспільстві. Рано чи пізно взаєморозуміння в сім'ї, взаємодія між чоловіком і дружиною, розвиток сім'ї може бути сильно порушений, конфлікт загостриться. Медіація сімейних спорів є найбільш конструктивною формою вирішення конфліктів, яка закінчується в більшості позитивним результатом. Підсумовуючи, слід зазначити, що застосування сімейної медіації для вирішення сімейних спорів є не лише необхідним умовою сприяння процесу модернізації національного механізму захисту прав особи, а й зміцнення системи молодих українських сімей, шляхом підтримання та відновлення гармонійних міжособистісних стосунків між учасниками конфлікту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич А. С. Природа виникнення конфліктів молодого подружжя. «Інтеграція науки і практики в контексті професійної діяльності майбутніх фахівців: Педагогіка, Психологія, Економіка». Дні науки. Київ. 2012. С. 6–20.
2. Балабан Р. Правові засади запровадження процедури сімейної медіації у роботі органу опіки та піклування. Юридичний журнал, 2012. № 2. С. 66–68.
3. Білик Т. Про сімейну медіацію. URL: http://www.metida.kiev.ua/ua/about_mediation/. (дата звернення 01.04.2023).
4. Захарченко В. Г. Подружні конфлікти та стратегії їх розв'язання в молодих сім'ях. Український соціум. 2004. №3. С. 48–55.
5. Організація медіаторів в Ізраїлі. URL: <https://www.israelmediators.org/>. (дата звернення 05.04.2023).
6. Про медіацію, або як швидко вирішити конфлікт, не звертаючись до суду. Український Центр Медіації при Києво-Могилянській Бізнес Школі. Київ, 2021. 124 с.
7. Роджерс К. Клієнт-центрована терапія. Рефл-бук, Ваклер, 1997. 321 с.
8. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї. Кременчук: навч. посіб., 2015. 136 с.

*Філіпович Оксана
Науковий керівник – доц. Андрійчук Іванна*

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ НА СТАДІЇ ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ

Прийняття 16 листопада 2021 року Закону України «Про медіацію» стало поштовхом для легалізації процедури медіації, як альтернативного судовому, способу вирішення конфліктних ситуацій. Дія Закону поширюється на суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації з метою запобігання виникненню конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим). Медіація може бути проведена до звернення до суду, третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу або під час досудового розслідування, судового, третейського, арбітражного провадження, або під час виконання рішення суду, третейського суду чи міжнародного комерційного арбітражу [4, ст. 3].